

https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/RESPOL_Cultural_heritage-2024.pdf

3. Наша робота над досягненням Цілей сталого розвитку в Україні // Організація Об'єднаних Націй. Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

4. European teachers and students share their experience on how to learn with living heritage // ЮНЕСКО [сайт]. URL: <https://ich.unesco.org/en/news/29-june-european-teachers-and-students-share-their-experience-on-how-to-learn-with-living-heritage-13325>

Abstract: *the theses highlight the problem of preserving folk cultural heritage as an important factor in sustainable development and preserving the cultural identity of society.*

Keywords: *cultural self-identity, humanitarian crisis, folk cultural heritage, tangible and intangible culture, formal and informal education programs in the field of preserving cultural identity.*

ВПЛИВ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ У ДИТИНСТВІ НА ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРΟΣЛИХ

**БОЙЧЕНКО Богдана, здобувачка вищої освіти
спеціальність 053 Психологія**

Чорноморський Національний Університет імені Петра Могили

Анотація: У статті розглянуто психологічні наслідки несприятливого дитячого досвіду (АСЕ) та його вплив на психоемоційний стан дорослих. У дослідженні взяли участь 50 осіб віком від 23 до 50 років, мешканці Миколаївської області. Використано методики ACE Questionnaire, Beck Depression Inventory (BDI-II), State-Trait Anxiety Inventory (STAI) та Symptom Checklist-90-R (SCL-90-R). Результати підтвердили статистично значущий зв'язок між рівнем дитячої травматизації та вираженістю психоемоційних симптомів у дорослому віці. Вищі показники АСЕ корелювали з підвищеним рівнем депресії, тривожності та соматизації.

Розроблена психокорекційна програма виявила ефективність у зниженні рівня тривожності та депресивних проявів, підвищенні емоційної стійкості та адаптивності. Отримані результати підтверджують важливість ранньої психологічної допомоги та психокорекційної підтримки осіб із травматичним досвідом дитинства.

Ключові слова: *дитячі травми, несприятливий досвід дитинства, тривожність, депресія, психокорекція, емоційна стійкість.*

Досвід дитинства формує фундамент подальшого психоемоційного розвитку особистості. Травматичні події, пережиті в ранньому віці, мають довготривалі наслідки, що проявляються у вигляді підвищеної тривожності, депресивних тенденцій, труднощів у побудові міжособистісних стосунків і низької самооцінки. За результатами численних досліджень, несприятливі події дитинства мають кумулятивний ефект і прямо корелюють з ризиком розвитку психоемоційних порушень у зрілому віці. В умовах сучасних кризових реалій України проблема травматизації набуває особливого значення. Тому надзвичайно

актуальним є розроблення й апробація програм психологічної корекції, спрямованих на зниження негативних наслідків дитячого травматичного досвіду та формування емоційної стійкості[1].

Мета дослідження — визначити особливості психоемоційного стану осіб, які пережили несприятливі події в дитинстві, виявити зв'язок між несприятливими подіями, пережитими в дитинстві, та рівнем прояву психічних симптомів у дорослому віці та розробити програму психологічної корекції для подолання їхніх наслідків

У дослідженні взяли участь 50 осіб віком від 23 до 50 років. До вибірки увійшли як чоловіки, так і жінки, що не перебувають на психіатричному обліку та дали добровільну згоду на участь у дослідженні. Важливо зазначити, що всі учасники належать до категорії осіб, які перебували або перебувають у складних життєвих обставинах. З них 10 учасників із вираженою тривожністю та високими показниками ACE дали згоду на участь у формуючому експерименті (дві групові корекційні сесії).

З метою комплексного вивчення психологічних наслідків дитячої травматизації було застосовано такі методики:

1. ACE Questionnaire (Adverse Childhood Experiences Questionnaire) — для виявлення рівня дитячої травматизації, визначення кількості та типів несприятливих подій, пережитих у дитинстві.

2. Beck Depression Inventory – II (BDI-II) — для оцінки вираженості депресивних симптомів і визначення рівня емоційного виснаження у дорослому віці.

3. State-Trait Anxiety Inventory (STAI) — для діагностики ситуативної (реактивної) та особистісної (стійкої) тривожності як показників емоційного напруження.

4. Symptom Checklist-90-Revised (SCL-90-R) — для комплексної оцінки структури психопатологічних симптомів (тривожних, депресивних, соматичних, obsесивних тощо) та загального рівня психологічного дистресу.

Вибір саме цих інструментів обумовлений їхньою високою валідністю, надійністю та науковою апробацією в дослідженнях емоційних і психопатологічних порушень, пов'язаних із травматичними подіями дитинства.

Аналіз результатів показав, що значна частина учасників мала середній або високий рівень дитячої травматизації, що супроводжувалося підвищеними показниками депресії, тривожності та загальної психоемоційної напруги. За шкалами SCL-90-R у таких осіб спостерігалися вищі значення за факторами депресії, соматизації, obsесивно-компульсивних проявів і міжособистісної чутливості, що свідчить про наявність ознак емоційної нестабільності та труднощів адаптації.

Проведений кореляційний аналіз між показниками ACE та результатами за шкалою Бека (BDI-II) виявив помірний позитивний зв'язок ($r \approx 0.52$), що підтверджує взаємозалежність між кількістю травматичних подій у дитинстві та вираженістю депресивних симптомів у дорослому віці.

Аналогічно, кореляційний аналіз між ACE та шкалою тривожності Спілбергера–Ханіна (STAI) засвідчив позитивну залежність середньої сили ($r \approx 0.47$), що вказує на підвищену схильність до тривожних реакцій у осіб, які пережили травматичні події в дитинстві.

Таким чином, проведене емпіричне дослідження дозволило підтвердити гіпотезу про наявність статистично значущого взаємозв'язку між рівнем дитячої травматизації та інтенсивністю психоемоційних порушень у дорослому віці. Виявлено, що чим вищим є рівень несприятливих подій у дитинстві, тим більш вираженими є депресивні, тривожні та соматичні симптоми, а також знижується рівень емоційної стабільності та адаптивності.

Список використаних джерел:

1. Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults // *American Journal of Preventive Medicine*. — 1998. — URL: [https://www.ajpmonline.org/article/S0749-3797\(98\)00017-8/pdf](https://www.ajpmonline.org/article/S0749-3797(98)00017-8/pdf) (дата звернення: 13.10.2025).

Annotation: *The article examines the psychological consequences of adverse childhood experiences (ACE) and their long-term impact on the emotional and mental state of adults. The study involved 50 participants aged 23 to 50 years from the Mykolaiv region. The methods used included the ACE Questionnaire, Beck Depression Inventory (BDI-II), State-Trait Anxiety Inventory (STAI), and Symptom Checklist-90-R (SCL-90-R). The results confirmed a statistically significant relationship between the level of childhood trauma and the intensity of emotional and psychological symptoms in adulthood. Higher ACE scores correlated with increased levels of depression, anxiety, and somatic manifestations.*

The developed psychocorrectional program demonstrated positive dynamics by reducing anxiety and depressive tendencies and improving emotional stability. The findings highlight the importance of early detection and psychological intervention for individuals with traumatic childhood experiences.

Keywords: *childhood trauma, adverse childhood experiences, anxiety, depression, psychological correction, emotional stability.*

*Науковий керівник - ДРОЗД Олена,
кандидат педагогічних наук, доцент б.в.з.
Чорноморський Національний Університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОЇ СВІДОМОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

БОРКО Тетяна, кандидат педагогічних наук доцент кафедри українознавства та суспільних наук

ПЕРЕПАДА Ксенія, здобувачка вищої освіти спеціальність 053 Психологія

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у роботі проаналізовано психологічні чинники, що впливають на формування толерантної свідомості в сучасному суспільстві. Розглянуто роль емоційного інтелекту, емпатії, гнучкого мислення та саморефлексії у розвитку здатності до прийняття інших. Підкреслюється важливість психології як засобу подолання упереджень, формування взаєморозуміння та підтримки соціальної стабільності в умовах різноманіття.

Ключові слова: толерантність, інтолерантність, психологія, емпатія, емоційний інтелект, когнітивна гнучкість.

У наш час, коли суспільство стикається з багатьма викликами – від міжкультурної взаємодії до соціальних конфліктів – питання толерантності звучить особливо гостро. Саме тому я вирішила дослідити, як формується толерантна свідомість людини з психологічної точки зору. Ця тема близька мені не лише в теоретичному аспекті – вона важлива й у повсякденному житті, де так часто бракує розуміння, терпимості й поваги до інших.